

«Εἶπε τότε ὁ Χενταῖ τὸ χρονόγραμμα αὐτῆς :

«Ἐκτισεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος τὴν γέφυραν ταύτην ὁ Ἄναξ Σελίμ» Ἔτος 957 (Ἑγείρης).

Ἄτερον χρονόγραμμα τοῦ Χενταῖ :

«Ἐφθρεν εἰς πέρας τὴν γέφυραν τοῦ Σουλεϊμάν ὁ Σουλτάνος Σέλιμ».

Αἱ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς γέφυρας δαπάναι ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἑκατῶν δεκατεσσάρων φορτίων (γιογκίων, «γιούκι=100 χ. γρ.) 73850 ἄσπρων.

Ἄτερον χρονόγραμμα : «Τετέλεσται τὸ τῆς γέφυρας ἔργον».

Ἐντεῦθεν ἐκκινήσαντες πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ καὶ διελθόντες διὰ μέσου ἀκμαζόντων καὶ καλῶς καλλιεργουμένων χωρίων, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον τῆς Σηλυβρίας.

Περιγραφή τοῦ φρουρίου τῆς Σηλυβρίας.

Τὸ χαρίεν τοῦτο φρούριον μνημονεύεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Σηλύβρη, υἱοῦ τοῦ Γιάνκο, (υἱοῦ) τοῦ Μαδριάν, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἔχει κτίσει αὐτό.

Τὸ φρούριον εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς παραλίας. Ὁ Σουλτάνος Μουράτ Χάν, ὁ πορθητὴς τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐκνείευσεν τοῦτο καὶ τὸ Σερχοῦν μετὰ τὴν Ἀδριανούπολιν.

Μετὰ ταῦτα δ' ὅτε ὁ ἐνδοξὸς καὶ νικηφόρος Σουλτάνος Μουράτ Χάν κατατρόπωσε τοὺς ἀπιστοὺς εἰς τὸ πεδίον τοῦ Κοσσόβου ἐθεώρει τὰ πτώματα αὐτῶν μετὰ βλέμμα παραδειγματισμοῦ, ἐφρονέυθη ὑπὸ τοῦ Μιλόση Κουμπελάκι, δομήσαντος κατ' αὐτοῦ, καὶ ἔπεσε μάρτυς.

Κατὰ τινὰς ἀφηγήσεις ὁ Μιλόση οὗτος προσῆλθεν ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ πρεσβεύτου πρὸς τὸν Σουλτάνον Μουράτ καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν.

Ἀλλ' αὐτοστιγμὴ μετὰ τὴν δολοφονίαν οἱ σωματοφύλακες τοῦ Σουλτάνου κατεκρεοῦργησαν τὸν ἐπάρατον.

Μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο ἀπολέσαντες οἱ ἄπιστοι πᾶσαν πλέον ἡσυχίαν (ἐστασίασαν καὶ) εὗρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδράμουν εἰς διάφορα μέρη εἰς τὰ ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων κατειλημμένα φρούρια. Οὕτω πολιορκήσαντες καὶ τὸ τῆς Σηλυβρίας φρούριον ὑπήγαγον τοῦτο ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν.

Μετέπειτα ὁμοῦς, ὅτε ὁ Βαγιαζίτ Χάν ὁ Κεραυνὸς κυριεύσας εἰρηνικῶς τὸ ἥμισυ τῆς Κων/πόλεως ὑπέταξεν εἰς τὴν μουσουλμανικὴν κυριαρχίαν, ὅλα τὰ μέρη τὰ μέχρι τῶν συνοικιῶν τῶν Πυλῶν: Τζεπεῖ Ἀλὴ Καπουσοῦ, Ἀγιά Καπουσοῦ καὶ Πετρέ Καπουσοῦ, τὸ Γκιούλ-Δζαμὴ ἦτο ὁ εὐκτήριος

Εἰς τὴν
τοῦ Σηλυβρίας
(12' αὐτῆς)
Ιω. Σπαθάρη
μεταφραστ.
Θρακικῆς Αθ.
τ. 12' 1937
r. 158-162

οἰκός μας, ἡ δὲ μονὴ (τεκές) Σιρκεδζή ἦτο τὸ δικαστήριόν μας.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔτος ἐκ νέου ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων τὸ φρούριον τοῦτο τῆς Σηλυβρίας μερίμνη τοῦ μακαρίτου νῦν βασιλέ- παιδος τοῦ Ἀλεμισάχ.

Ὅτε δέ, βραδύτερον ὁ Βαγιαζίτ ὁ Κεραυνὸς ἔπese (θῦμα) δόλου καὶ ὥς ἐκ τούτου ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Κων/πόλεως ἐξεδίωξε τὸν μουσουλμα- νικὸν λαὸν ἐκ Προύσης καὶ Ἀδριανουπόλεως, τότε καὶ τὴν Σηλυβρίαν ἐξεκένωσεν ἀπὸ τοῦς μουσουλμάνους, οἵτινες προσέφυγον εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ Ἕλληνες ἐκυρίευσαν τὴν Σηλυβρίαν, με- σθένος δὲ καὶ καρτερίαν κατέστησαν αὐτὴν ἀκμάζουσαν.

Κατόπιν ὅμως ὁ πατὴρ τῆς νίκης (Πορθητῆς Σουλτάνος Μωάμεθ Χάν ὁ θεῖος ἐκ νέου κατέλαβε τὸ φρούριον τῆς Σηλυβρίας διὰ μέσον τοῦ Μαχμούτ Πασᾶ.

Ἡ Σηλυβρία εἶναι κομόπολις τῆς διοικήσεως Ἐχιούπ με (βαθμὸν) ἑκατὸν πενήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων. Ἐχει ἀρχιαστυνόμον, θέσιν τοποτηρητοῦ διοικητοῦ, ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων καὶ ἀγορανόμον, Μουφτὴν καὶ κοινοτικὸν ἀντιπρόσωπον δὲν ἔχει, ἀλλὰ πολλοὺς προκρίτους καὶ εὐγενεῖς.

Χαρακτηριστικὰ τοῦ φρουρίου Σηλυβρίας.

Ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Κωνσταν- τινουπόλεως (Σταμπούλ) ἐκτισμένον ἐπὶ θημωνίας λείας καὶ γυνῆς βρα- χύδους γῆς (ἐν τῷ κειμένῳ: balcin ἀντὶ yalcin) τὸ λίαν χαρίεν τοῦτο φρούριον ἔχει σχῆμα τετραγώνου, τεσσαράκοντα ἐπὶ πύργους καὶ μίαν πύλιν, ἀνοιγομένην εἰς τὴν βόρειον αὐτοῦ πλευράν.

Ἡ περιφέρεια αὐτοῦ εἶναι 2500 μέτρων (βημάτων). Ἐντὸς αὐτοῦ διαμένουσι 2000 ἄτομα εἰς πεντακοσίας κεραμοσκεπεῖς στερεᾶς οἰκίας.

Ἐντὸς τοῦ φρουρίου ὑπάρχει ἐπίσης ἐν Σουλτανικὸν δζαμίον, μετα- τραπὲν ἀπὸ ἐκκλησίαν χριστιανῶν. Χάνια, λουτρά, ἀμπέλους καὶ κήπους δὲν ἔχει.

Ἐκ τῶν μεγάρων (ἀνακτόρων) αὐτοῦ ἰδίᾳ διακρίνεται τὸ κομψὸν καὶ καλλιτεχνικὸν μέγαρον τοῦ Χαϊδάρ Ἀγά, ἀτενίζον πρὸς τὴν ἀκτὴν.

Τὸ προάστειον (Varos) Σηλυβρίας.

Ἐπὶ τῆς παραλίας ἐκτισμένον καὶ ἀποτελούμενον ἐκ δέκα ἑξ συνοι- κίων καὶ 1600 στερεῶν οἰκιῶν μετ' ἀμπέλων καὶ κήπων, τὸ προάστειον

τοῦτο εἶναι ὁλόκληρος πόλις, ὑπενθυμίζουσα συνοικίαν τῆς Κων/πόλεως.

Πραγματικῶς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἱστορίας Γιενοῦν ἡ Σηλυβρία ὑπῆρξε μία γωνία τοῦ φρουρίου τῆς Κων/πόλεως. Καὶ νῦν εἰσέτι φαίνονται σαφῶς ἴχνη τειχῶν φρουρίου ἀπὸ Κων/πόλεως μέχρι Σηλυβρίας.

Ἐτέραν γωνίαν τοῦ τείχους τοῦ ἀρχαίου φρουρίου τοῦ Βυζαντίου ἀπετέλει ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου τὸ φρούριον Δέρκων.

Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῆς Σηλυβρίας καὶ τῶν Δέρκων εἶναι 11 ὥρων. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων φρουρίων βλέπομεν καὶ τῶρα ἀκόμη ἑπτὰ σαφέστατα στρώματα τειχῶν φρουρίων, ἑπτὰ στρώματα ἀκροπόλεων καὶ τὰ φρων εἰς ἀπειράριθμα δὲ σημεῖα ἐπάλλξεις καὶ τοίχους.

Ἄλλη γωνία (τοῦ φρουρίου Κων/πόλεως) ἦτο τὸ φρούριον Γιουρούς ἐπὶ τῆς Ρουμελικῆς παραλίας τῶν στενῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἐκεῖθεν τὸ τεῖχος τοῦ φρουρίου διῆκε τὰ Θεράπειά, τὸ Νεοχωρι (Γιενι—Κιόϊ), τὸ Ρούμελη-Χισάρ, τὸ Μεσάχωρον (Ὁρτά-Κιόϊ) τὸ Διπλοκιόνιον (Μπесиκτάς) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κουρσουνλοῦ-Μαχζέν (Στέρνα-μολιβδοσκεπής)—Μπουρνοῦ, εἰς τὸ Τόπχανε. Τὰ δὲ ἀπὸ τὸ Μέιτ Ἰσσκελεσῆ σημεῖα τοῦ Κασήμ Πασᾶ, Χάσχοϊ, Σούτλουδζε μέχρι τοῦ Ἐγιούπ (ἦσαν ἀκίνδυνα ἀπὸ ξηρᾶς ἐπειδὴ) εὐρίσκοντο ἐντὸς τοῦ κόλπου. Εἰς δὲ τὸ Σεράϊ Μπουρνοῦ, Κουρσουνλοῦ-Μαχζέν καὶ Κῆζ Γκουλεσῆ (Πύργος τοῦ Λεάνδρου) ἦσαν τοποθετημένα βαρεῖα πυροβολικά καὶ ὥς ἐκ τούτου εἰς οὐδὲν τῶν σημείων τούτων ὑφίστατο φόβος ἀπειλῆς (κινδύνου). Διὰ τοῦτο δ' ἔλειπον, εἰς τὰ σημεῖα ταῦτα, τείχη φρουρίου. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἐπταπυργίου (Γιεδι-Γκουλέ) πάλιν καὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Προποντίδος μέχρι τῆς Σηλυβρίας διήκουν τείχη φρουρίων.

Κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τοῦτον τὸ σημερινὸν φρούριον τῆς Κων/πόλεως, ἀπετέλει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τὸ ἐσωτερικόν, οἶονεϊ, φρούριον αὐτῆς. Μετέπειτα ὅμως ἐπιδραμόντες ἐχθροὶ ἀπὸ τὴν Ρούμελην κατεδάφισαν καὶ ἐξηφάνισαν τὰ τείχη ταῦτα.

Ἄλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον....

Ἡ Σηλυβρία ἔχει δεκαοκτὼ μιχράμπια. Τὸ τέμενος: Καρά-Πιρί-Πασᾶ-Δζαμί ἔχει ἓνα μιναρὲν μὲ εὐρύχωρον ἐσωτερικὸν διαμέρισμα, καλεῖται δὲ Οὐλοῦ-Δζαμί.

Ὁ κτίων αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐκ τῶν ὑπουργῶν τοῦ Σελίμ Χάν τοῦ Α' (Πιρί-Πασᾶ) ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἀμποῦ-Μπίκο τοῦ πιστοῦ, γένοιτο ὁ Θεὸς εὐχαριστημένος (εὐδοκήσαι) ἀπ' αὐτόν. Τὸ τέμενος ἔχει μεγάλην ἐνορίαν. Εἰς οὐδεμίαν χώραν δύναται τις νὰ συναντήσῃ τοιούτους στύλους (κίονας), ἐκ πολυτίμου λίθου χρώματος ἡλέκτρον, ὅποιοι εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ σοφᾶ (αἰθούσης) τοῦ ἐξωτερικοῦ διαμερίσματος τοῦ μιχραμπίου αὐτοῦ. Ἔχει εὐαγῆ καθιδρύματα, μεδρεσέν, σπουδαστήριον καὶ νηπιαγωγεῖον, πάντα

μολυβδοσκεπῇ χρώματος κυανοῦ. Ἄλλο δ'ζαμίον ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν γνωρίζω.

Ἐχει εἰσέτι δεκαεὺς μικρὰ καὶ μεγάλα χάνια, ὅλα κεραμοσκεπῇ ἐρυθροῦ χρώματος. Ἀξίον ἰδιαιτέρας μνείας μεταξὺ ὅλων τυγχάνει τὸ Κασσάμ-Τσελεπῆ-Χάνι, μετ' ἀγορᾶς ἐξ ἑκατὸν ἐν ὅλῳ καταστημάτων, εἰς τὰ ὅποια συγκεντρῶνται ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα.

Ἐπειδὴ ἡ κομόπολις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ τῶν ταξειδευόντων, οἱ πεταλῶται αὐτῆς πραγματοποιοῦσι καὶ καρποῦνται τὰ περισσότερα κέρδη. Ὁ ἰδιοκτῆτης αὐτοῦ τοῦ χανίου Κασσάμ Τσελεπῆς εἶναι ἐπίσης ἐκ τοῦ γένους τοῦ Καρά-Πιρί-Πασᾶ.

Ἐχει ἐπίσης δύο λουτρά, τὸ ἐν ἐκ τῶν ὁποίων μὲ ἄφθονον καλὸν ὕδωρ ἀνήκει εἰς τὸν Πιρί-Πασᾶν. Ἐχει καὶ Σουλτανικὸν κῆπον μετὰ λαχανοκηπουροὺς καὶ ἀρχικηπουρόν, δημοσίους ὑπαλλήλους.

Πᾶσαι αἱ στερεῶς κατεσκευασμέναι καὶ εὐρύχωροι οἰκίαι τῆς πόλεως εἶναι ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, τὰ δὲ παράθυρα (ἀναγνωστέον *tenzenleri*, οὐχὶ δὲ *tuz-nehri*—ὁ ποταμὸς τῆς ἡμέρας ὥς ἔχει κατὰ λάθος τὸ κείμενον) αὐτῶν εἶναι ἐστραμμένα πρὸς δυσμᾶς.

Ἐκτὸς τούτων ἡ Σηλυβρία ἔχει καὶ μέγαρον, πολυτελῶς κεκοσμημένα πολυώροφα, μετὰ θελκτικὸν ἐξώστας.

Τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος εἶναι περικυκλωμένον μετὰ ἀμπελῶνας. Κάτωθεν τοῦ φρουρίου εἶναι πολλοὶ μύλοι, εἰς δὲ τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἰς Τσορλού (Τυρολόην) ὑπάρχει μετὰ μακρὰ γέφυρα τοῦ Σουλεϊμάν Χάν μετὰ 33 ἀψίδων.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ γέφυρα εἶναι κάπως χαμηλή, αἱ δὲ ἀψίδες αὐτῆς ὁπωσοῦν βεβλαμμένα. Κεῖται ἐν τούτοις, ἡ γέφυρα ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν τῆς.

Εἰς τὸ πρὸς τὴν πόλιν ἄκρον τῆς γέφυρας ταύτης ὑπάρχει τὸ προσκύνημα Σαδῆ-Μπαμπᾶ-Ζιγιαρετῆ, μονιδιον τῶν Μπεκτασίδων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οὗτος εἶναι τεθαμμένος, οἱ δὲ μοναχοὶ (δεοβίσαι) εἶναι ἐπίσης πτωχοὶ μπεκτασίδες.

Ὁ Βεζύρης Χαϊδάρ Ἀγᾶ Ζαδὲ εἶναι ἐπίσης ἐνταφιασμένος ἐνταῦθα παραπλεύρως πρὸς τὸν Σαδῆ-Μπαμπᾶν ἐντὸς τοῦ παρὰ τὴν γέφυραν μονιδίου τούτου.

Ὁ Χαϊδάρ ἀγᾶ Ζαδὲ οὗτος εὐτυχήσας ν' ἀξιωθῇ ὑψίστων ὑπουργημάτων τῆς δυναστείας τοῦ Ὁσμάν, ὥς τοῦ ἀξιωματοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ Γρενιτσάρων, ἀρχιστρατήγου (καὶ ἀρχιναύαρχου) Βαγδάτης καὶ Αἰγύπτου καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ (τῆς Μεγάλης Βεζυρείας), τελευταίως ἡξιώθη νὰ τῷ ἐμπιστευθῇ ὁ Σουλτάνος γενναιοδωρῶς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Σιλιστρίας. Ὅτε λοιπὸν μετέβαινεν οὗτος ἐκεῖ ὁ (ἐπικαλούμενος) στραβόλαιμος Μεχμέτ Πασᾶς διέταξε νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Σηλυβρίαν καὶ

ἔστειλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Πύλιν τοῦ Κράτους, τὸ δὲ πτώμα αὐτοῦ ἐτάφη ἐνταῦθα.

Ἐκκινήσαντες καὶ ἐντεῦθεν καὶ διελθόντες πρὸς δυσμὰς τὰ καλῶς καλλιεργούμενα καὶ ἀκμάζοντα χωρία ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Τσόρλου (Τυρολόης).

Περιγραφή τοῦ ἀρχαίου φρουρίου Τυρολόης.

Ὁ κτίτωρ αὐτοῦ εἶναι ὁ Γιάνκο υἱὸς τοῦ Μαδιάν, ὃς λέγουσιν. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ τῷ 720 (Ἑγείρης) ὑπῆρξεν ὁ πορθητὴς τῆς Ἀδριανουπόλεως νικηφόρος Χουδαβεντικιάρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'). Ἄν καὶ ἀπῆλθεν οὗτος ἐκ Τυρολόης ἀφοῦ μέχρι θεμελίων κατεδάφισε τὸ φρούριον αὐτῆς, οἱ ἄπιστοι, μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατόν ἐκείνου ἐν Κοσσυφοπεδίῳ, ἐπεσκύασαν αὐτὸ καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα ἀνακαίνισαν ἐκ βάθρων τὸ φρούριον καὶ ὑπήγαγον τοῦτο ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτῶν κατοχὴν.

Ὁ Βαγιαζίτ Χάν ὁ Κεραυνὸς ἐκυρίευσεν τοῦτο μετέπειτα καὶ πάλιν ἐκρήμνισε τὰ τείχη καὶ τὰς πύλας αὐτοῦ. Καὶ νῦν ὁμως φαίνονται εἰσέτι τὰ ἔχνη τῶν τειχῶν τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς πόλεως.

Ὁ Σουλτάνος Μωάμεθ Χάν ὁ Πορθητὴς ἐκυρίευσεν ταύτην βραδύτερον.

Ἡ Τυρολόη εἶναι κομόπολις ἱερὰ ὑπαγομένη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ χακίμη (ἄρχοντος, ἱεροδικαστοῦ) Ἀδριανουπόλεως μὲ (βαθμὸν) ἑκατὸν πεντήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Ἡ ὑποδιοίκησις τῆς Τυρολόης ἀποτελεῖται ἀπὸ τριάκοντα χωρία. Εἶναι δ' ἡ Τυρολόη ἔδρα τοποτηρητοῦ διοικητοῦ, ἀρχηγοῦ Γενιτσαρῶν, ἀγορανόμου, ἀστυνομικῆς διευθύνσεως.

Ἐν καιρῷ Σουλτανικῆς ἐκστρατείας τὸν λαὸν ἐκάστης χώρας τοῦ Κράτους ὀνομάζουσι μὲ ἐν εἶδος «Ὁράν» (μέτρον, γνώμων). Εἰς παρομοίαν περίπτωσιν τὸν κάτοικον τῆς Τυρολόης καλοῦσι μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Βεῖ Οὐλάν τοῦ Ὁράν» (:).

Ἡ πόλις ἔχει ἐν ὅλῳ τρεῖς χιλιάδας περίπου κεραμοσκεπεῖς μονωρόφους καὶ πολυωρόφους, λιθοκτίστους οἰκίας, ἀποτελούσας δεκαπέντε μουσουλμανικὰς καὶ δεκαπέντε χριστιανικὰς συνοικίας.

Ἰδοὺ τὰ ὀνόματα τῶν κυριωτέρων ἐξ αὐτῶν: Συνοικίαι Ἀραμπαδζή-Μπασῆ Μαχαλλεσῆ, Μουслиχεδδὶν Ἐφένδη μαχαλλεσῆ, Κετσεδζή Ζαδέ, Ἀππὰς-Ζαδέ, Καραδζά Ἀχμέτ Σουλτάν, Μπουρχάν Ζαδέ, Χισάρ (Ἀκροπόλεως) Μαχαλλεσῆ, Ἐλχάτς Γανί, Μουσταφά Ἐφένδη, Ὁδοὺν παζαρή (ξυλαγορᾶς) μαχαλλεσῆ. Ἐκάστη τούτων ἔχει καὶ ἐν μεσδζήτιον,